

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

КРИЖАНОВСЬКИЙ Андрій Іванович

УДК [378.094.017:37.013-047.22]:004.77 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ
ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Шевченко Людмила Станіславівна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, кафедра інноваційних та
інформаційних технологій в освіті, доцент, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Спірін Олег Михайлович,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
Національної академії педагогічних наук України, заступник
директора з наукової роботи, м. Київ;

кандидат педагогічних наук, професор
Дичківська Ілона Миколаївна,
Рівненський державний гуманітарний університет, завідувач
кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені професора Т. І. Поніманської, м. Рівне.

Захист відбудеться «28» лютого 2017 р. об 11⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.874.03 у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності за адресою : 79007, м. Львів, МСП, вул. Клепарівська, 35.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (79007, м. Львів, МСП, вул. Клепарівська, 35) та на сайті університету <http://ldubgd.edu.ua/content/teoriya-i-metodika-profesiynoyi-osviti>.

Автореферат розіслано «27» січня 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. А. Руденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку початкової освіти в Україні характеризується особливою інтенсивністю та масштабами перетворень, зумовлених не лише актуальними завданнями формування молодшої особистості, а й залученістю системи освіти в світові інтеграційні процеси, що відбуваються в умовах інформатизації та глобалізації. Цілеспрямоване набуття майбутніми учителями початкової школи знань, умінь і навичок, орієнтація на розвиток професійної компетентності, розроблення та реалізацію ефективних механізмів її формування є важливою складовою освітньої політики нашої держави.

Підготовка вчителів до професійної діяльності є складною проблемою, що є об'єктом багатьох наукових досліджень у філософії, психології, педагогіці. Суттєве значення для її розв'язання мають фундаментальні дослідження В. Андрущенко, Г. Васяновича, П. Гальперіна, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, В. Серікова, Н. Ничкало, Н. Тализіної. Питання загальнопедагогічної підготовки знайшли вирішення в працях: Н. Бібік, В. Болотова, Т. Вороніної, І. Зимньої, Е. Карветі, Ю. Кобюк, В. Коваль, Н. Маркова, О. Овчарук, О. Панфілової, Н. Петрікової, Л. Петухова, О. Пометун, О. Семенов, С. Скворцової, Дж. Равена, А. Хуторського та ін. Певною мірою процес професійної підготовки, формування і розвитку компетентностей майбутніх учителів початкової школи досить повно досліджений науковцями України (О. Антонова, Н. Баліцька, Л. Бірюк, О. Будник, Г. Волошина, І. Дичківська, О. Дубасенюк, І. Казанжи, Л. Кекух, Л. Коваль, А. Коломієць, В. Коткова, Г. Кравченко, С. Мартиненко, О. Матвієнко, О. Нікулочкіна, І. Осадченко, І. Пальшкова, Н. Побірченко, О. Савченко, Т. Семенюк, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Ю. Шаповал та ін.). Досліджуючи сучасні аспекти професійної підготовки учителів, учені зазначають, що особливої актуальності набула проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи, специфіка роботи яких пов'язана з фаховою поліфункціональністю, багатопредметністю, формуванням ключових компетентностей у молодших школярів, особливостями роботи з дітьми молодшого шкільного віку тощо.

Питання сутності та специфіки застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і, зокрема, веб-технологій у загальноосвітній і вищій школах перебувають нині в колі уваги міждержавних організацій і національних освітніх органів, вивчаються провідними вченими різних країн. В Україні підґрунтя для дослідження окреслених питань закладено в працях таких науковців, як В. Биков, А. Верлань, А. Гуржій, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, М. Кадемія, Г. Козлакова, М. Козяр, В. Кухаренко, А. Литвин, Ю. Машбиць, І. Підласий, О. Спирін, П. Стефаненко, Л. Шевченко, Б. Шунечич, О. Ярошинська та ін. Значний інтерес у цьому контексті становлять роботи закордонних авторів К. Доуле, І. Захарової, Г. Кедровича, Ю. Маргуліса, М. Моїсеєвої, Р. Нортон, Є. Полат, І. Роберт, Б. Скіннера, Є. Толмана, Є. Торндайка, С. Трапезникова, Ф. Темнікова, Дж. Хартлі та ін.

Отже, нині створено певні передумови інформатизації освіти, формування знань, умінь і навичок студентів у галузі використання ІКТ, формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Віддаючи належне розробкам теоретичних і прикладних аспектів проблеми, відзначимо, що веб-технології як засіб формування професійної компетентності суб'єктів педагогіч-

ного процесу в цілому і, зокрема, майбутніх учителів початкової школи ще не були предметом окремого дослідження. Водночас, практика показує, що вони часто не усвідомлюють потреби використання веб-технологій у процесі навчання, у них не сформовані відповідні знання й уміння, оскільки їхня підготовка в цій галузі у педагогічних навчальних закладах залишається багато в чому фрагментарною, не охоплює всіх видів навчальної діяльності.

Аналіз дослідження цього питання в педагогічній теорії та стану практики дозволив сформулювати низку суперечностей, що відображають невідповідність підготовки майбутніх учителів початкової школи до вимог інформатизації вищої школи між: потребою суспільства та держави в педагогах, які володіють високим рівнем професійної компетентності та недостатнім рівнем готовності майбутніх учителів початкових класів до використання веб-технологій, необхідних для успішної реалізації освітніх, розвивальних і виховних цілей освітнього процесу в початковій школі; традиційними підходами до професійної підготовки студентів педагогічних коледжів і необхідністю використання під час навчання сучасних методів і технологій, що сприяють формуванню їхньої професійної компетентності; замовленням освітньої галузі на підготовку вчителя, здатного активно опановувати та використовувати в різноманітних видах діяльності веб-технології, підвищувати рівень професійної компетентності та недостатнім урахуванням цих вимог в освітньому процесі педагогічних коледжів; необхідністю розвитку в майбутніх учителів здатності самостійно здобувати нові знання та вдосконалювати професійну підготовку в інформаційному освітньому просторі та недостатнім науково-методичним забезпеченням освітнього процесу щодо формування навичок самоосвіти.

Зазначені положення й обставини, виявлені недоліки та суперечності актуалізують необхідність наукового розроблення й обґрунтування перспективних напрямів застосування сучасних ІКТ із метою удосконалення теорії і практики професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Ураховуючи аргументовану актуальність зазначеної проблеми, нами обрано тему дисертаційного дослідження: *«Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах».*

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за темою «Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх учителів» (№ 0101U007274).

Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету (28.01.2015 р., протокол № 8) та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (23.06.2015 р., протокол № 5).

Нормативна база дослідження. У роботі враховано вимоги Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про Національну програму інформатизації», «Про інноваційну діяльність»; Положення про організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах; Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року; Державних програм «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці», «Освіта

(Україна XXI століття)»; Національної доктрини розвитку освіти, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; Конвенції про права дитини; нормативних актів МОН України, що регламентують діяльність педагогічних коледжів.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах.

Для досягнення мети нами сформульовано такі **завдання**:

1. З'ясувати основні наукові ідеї, теорії та підходи до вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи, проаналізувати особливості застосування веб-технологій у педагогічних коледжах.

2. Визначити компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

3. Обґрунтувати педагогічні умови, розробити модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах.

4. Експериментально перевірити ефективність реалізації педагогічних умов і розробити методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи у педагогічних коледжах.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що ефективність формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи підвищиться, якщо в процесі навчання реалізувати такі педагогічні умови:

– актуалізація розвивального потенціалу інформаційного освітнього середовища педагогічного коледжу;

– активізація ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи засобами веб-квестів;

– оволодіння викладачами педагогічних коледжів особливостями методики використання веб-технологій в освітньому процесі.

Методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, порівняння, моделювання, узагальнення застосовувалися з метою вивчення психологічної, педагогічної та технічної літератури і визначення концептуальних засад дослідження, уточнення сутності й особливостей процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій; *емпіричні*: педагогічне спостереження й аналіз занять, бесіди з викладачами і студентами, анкетування й опитування викладачів і студентів, діагностичні методики; тестування з метою визначення ролі веб-технологій у педагогічній освіті, самооцінювання для виявлення рівня сформованості професійної компетентності, експертне оцінювання, моделювання; педагогічний експеримент із метою перевірки ефективності обґрун-

тованих педагогічних умов і моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах; якісний і кількісний аналіз результатів на основі *математичної статистики*, що застосовувалися для опрацювання одержаних даних і встановлення кількісних залежностей між явищами і процесами, що досліджувалися.

Організація та експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу, Барського гуманітарно-педагогічного коледжу, Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Комунального ВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти». Дослідження проводилося в чотири взаємопов'язаних етапи – з 2007 до 2016 р. У дослідженні взяли участь 440 студентів, 127 викладачів педагогічних коледжів і ВНЗ а також 33 керівники шкіл м. Вінниці та Вінницького району.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає у тому, що:

- *вперше* визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови (актуалізація розвивального потенціалу інформаційного освітнього середовища педагогічного коледжу; активізація ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи засобами веб-квестів; оволодіння викладачами педагогічних коледжів особливостями методики використання веб-технологій в освітньому процесі); розроблено й обґрунтовано модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах;

- *уточнено* зміст і структуру поняття «професійна компетентність майбутніх учителів початкової школи», «веб-технології», «ресурсний супровід самостійної роботи», «веб-квест»; компоненти, критерії, показники і схарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи;

- *подальшого розвитку* набули методи, прийоми навчання та засоби професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що в процесі роботи *розроблено та впроваджено* в освітній процес педагогічних коледжів методику застосування веб-технологій; довгостроковий міждисциплінарний веб-квест «Сходинки до інформатики» http://ito.vspu.net/ENK/2014-2015/aspir2/rob_asp/14-15/krushzanovsky/index.html для ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи; змішаний курс для викладачів педагогічних коледжів «Розроблення та застосування веб-технологій в освітньому процесі педагогічних коледжів»; *укладено* методичні рекомендації для викладачів і студентів, що можуть використовуватися під час упровадження веб-технологій в освітній процес педагогічних ВНЗ для підвищення ефективності та якості освіти, підготовки майбутніх учителів початкової школи. Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані в подальших дослідженнях із проблем професійної підготовки майбутніх учителів та застосування веб-технологій у педагогічних ВНЗ.

Основні положення дисертаційного дослідження **впроваджено** в освітній процес Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка № 01-02-48/16 від 18.05.2016 р.), Барського гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка № 341 від 08.09.2016 р.), Уманського гуманітарно-педагогічного

коледжу ім. Т. Г. Шевченка (довідка № 54/01 від 08.06.2016 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 304/1 від 10.09.2016 р.), Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» (довідка № 01/21-639 від 01.09.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Основні наукові результати одержані особисто дисертантом. У статтях, написаних у співавторстві з І. Галелюкою, В. Романовим [1]; О. Меньяйленко, Ю. Тихоновим, В. Скачко, А. Хмель [2] здійснено аналіз методики використання віртуальної лабораторії автоматизованого проектування в дистанційній освіті.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, методичні та практичні результати й загальні висновки доповідалися, обговорювалися й одержали схвалення на міжнародних науково-практичних конференціях: «Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі» (Луганськ, 2007), «Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників» (Харків, 2015), «Перспективы развития информационных технологий» (Новосибірськ, 2015), «Проблеми інформатики та комп'ютерної техніки» (Чернівці, 2015), «Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, проблеми, перспективи» (Львів, 2015), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2016), «Pedagogika. Nowoczesne badania podstawowe i stosowane» (Сопот, 2016), «Подготовка учителя начальных классов: проблемы и перспективы» (Мінськ, 2016); всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень» (Вінниця, 2014, 2015); науковій конференції Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (Київ, 2015); засіданнях кафедр педагогіки і професійної освіти й інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено в 16 публікаціях (13 одноосібних), з яких: 10 статей (із них 6 – у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 – в зарубіжному періодичному виданні, 2 – в матеріалах закордонних конференцій), 1 методичні рекомендації, 5 тез і матеріалів конференцій.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків на 58 сторінках, списку використаних джерел (що містить 312 найменувань, із яких 33 – іноземними мовами). Загальний обсяг роботи становить 264 сторінки, з яких основного тексту – 171 сторінка, 16 таблиць на 14 сторінках і 7 рисунків на 3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано вибір теми, її актуальність і доцільність; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу дослідження. Схарактеризовано методологічні, теоретичні та нормативно-правові засади цієї наукової роботи; розкрито її наукову новизну, теоретичне та практичне значення, представлено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – «**Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи як предмет науково-педагогічних досліджень**» –

проведено теоретичний аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентнісного підходу; схарактеризовано роль веб-технологій в інноваційних процесах професійної освіти в педагогічних коледжах; визначено компоненти, показники і рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Проведений аналіз дефініції «професійна компетентність», «професійна компетентність учителя» та вивчення праць Н. Бібік, І. Зімньої, В. Коваль, Л. Коваль, А. Коломієць, Л. Лук'янової, С. Мартиненко, О. Нікулочкіної, О. Овчарук, О. Пометун, Л. Руденко, О. Савченко, О. Семенов, Дж. Равена, А. Хуторського та ін. дозволив нам встановити, що це поняття в різних джерелах трактується неоднаково, одні науковці визначають як його здатність виконувати професійні функції (сформованість професійних знань, умінь і навичок), інші – як сформованість особистісних якостей педагога. Проте, сутність поняття в усіх визначеннях полягає в тому, що професійна компетентність є системною характеристикою вчителів, відображає теоретичний рівень їхньої професійної підготовки, освітню практику й особистісну гуманістичну позицію. Формування професійної компетентності майбутніх учителів носить процесуальний і системний характер, основу якого складає професійна освіта, в нашому дослідженні – в педагогічних коледжах.

На основі теоретичного аналізу літератури, узагальнення особистого педагогічного досвіду, вивчення педагогічної практики, визначено професійну компетентність майбутніх учителів початкової школи як характеристику теоретичної та практичної підготовки, що проявляється в характері їхньої професійної діяльності, забезпечує готовність і здатність виконувати педагогічні функції відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, бажання і вміння створювати нову педагогічну реальність на рівні цілей, змісту, технологій, а також розуміння та бачення цілісного освітнього процесу в початковій школі. Основними джерелами формування професійної компетентності є навчання та суб'єктивний досвід.

Орієнтуючись на розробки вчених із проблем реалізації компетентнісного підходу, визначення структури професійної компетентності, з урахуванням специфіки теми дослідження, обґрунтовано, що професійну компетентність майбутніх учителів початкової школи доцільно розглядати як сукупність ключових (комунікативна, інформаційно-комунікаційна), базових професійних (психолого-педагогічна, рефлексивна) і спеціальних (методична, предметна, дидактична) компетентностей.

Інформаційний пошук у науковій і науково-методичній літературі (В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, М. Козяр, А. Литвин, О. Спірін та ін.) показав, що поряд із поняттям «інформаційно-комунікаційні технології» нині часто використовуються терміни: «інформаційні технології», «Інтернет-технології», «мережеві технології», «веб-технології» тощо. Проведений змістовий аналіз визначень поняття «інформаційно-комунікаційні технології» дозволив нам виділити три основних аспекти їхнього трактування: створення певного технічного середовища навчання, в якому ключове місце займають інформаційні засоби; дидактичний процес, організований із використанням сукупності засобів і методів навчання, що представляють цілеспрямоване створення, передавання, збереження та застосування інформаційних продуктів навчального призначення; поступовий перехід від технологій роботи з інформацією (1963–2001 рр.) до інформаційних процесів і

комп'ютерних комунікаційних мереж (2001–2012 рр.) із послідовним переходом до Всесвітньої мережі й доступної через неї інформації та веб-технологій (2012 – до нині). Нині потрібно впроваджувати в освітній процес веб-технології, що не залежать від технічного, програмного та технологічного середовища, в якому вони реалізуються, і компонентів, котрі воно містить. Важливим аспектом ефективного використання веб-технологій в освітньому процесі є розроблення методичного середовища, що містить інструкції до виконання практичних завдань, методичні рекомендації, навчально-методичні посібники тощо.

Визначено, що веб-технології – це комунікаційні, інформаційні й інші технології та сервіси, ґрунтуючись на які здійснюється діяльність в Інтернеті або за допомогою нього. З метою формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи, насамперед, доцільно застосовувати системи дистанційного навчання, інформаційне освітнє середовище навчального закладу електронні навчально-методичні комплекси, персональні веб-сторінки, блоги, веб-квести, а також: хмарні технології, пошукові системи, соціальні сервіси, тощо.

Основними напрямками розроблення та впровадження веб-технологій, як чинників інноваційного процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах є такі: застосування результатів теоретичних досліджень у галузі вдосконалення методології і методики відбору змісту освіти, методів і організаційних форм навчання, виховання, адекватних завданням розвитку особистості майбутніх учителів початкової школи в сучасних умовах інформаційного суспільства; здійснення комплексної, багатoproфільної та багаторівневої підготовки майбутніх учителів, у тому числі вдосконалення професійної компетентності; створення інформаційного освітнього середовища (ІОС) навчального закладу; розроблення автоматизованих систем педагогічного тестування, інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу й організація управління; проведення експертизи й сертифікації педагогічної продукції, реалізованої на базі засобів веб-технологій.

Сформованість професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи ми розглядали в безпосередньому взаємозв'язку з майбутньою професійно-педагогічною діяльністю як динамічну здатність студентів до розв'язання професійних завдань початкової загальної освіти, що поєднує мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний і проектувально-технологічний компоненти. Рівень сформованості (високий, середній, достатній) визначених компонентів характеризує ефективність професійної підготовки в процесі розв'язання професійних завдань.

У другому розділі – **«Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах»** з урахуванням аналізу психологічної, педагогічної та методичної літератури й вивчення досвіду роботи педагогічних коледжів побудовано модель, визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах.

На основі вивчення науково-педагогічної літератури, аналізу вимог Галузевого стандарту вищої освіти України й освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалаврів спеціальності «Початкова освіта», розгляду сутності та специфічних особливостей освіти у педагогічних коледжах розроблено модель

формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах (рис. 1). Модель побудована на основі інтеграції системного, особистісного, діяльнісного, компетентнісного, контекстного, міждисциплінарного та рефлексивного підходів і представляє єдність і функціональність взаємодії цільового, теоретико-методологічного, організаційно-технологічного, діагностичного-результативного блоків. Виступаючи теоретико-методичною основою проектування та прогнозування результату, модель об'єднує процеси навчання, виховання, розвитку та самовдосконалення, відображає зміст і динаміку процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах. Упровадження моделі дозволяє студентам усвідомлено будувати індивідуальну освітню траєкторію, що створює умови для їхнього самовизначення і соціалізації, забезпечує розвиток актуальних для майбутньої професійної діяльності якостей, спрямованих на самовиховання, самоосвіту, самореалізацію, самоактуалізацію, самоаналіз й адекватну самооцінку.

Актуалізація розвивального потенціалу інформаційного освітнього середовища педагогічного коледжу забезпечує формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи, їхній всебічний і випереджувальний розвиток, розширює доступність і комунікативну спрямованість навчання, взаємодію викладачів і студентів, які стають активними учасниками навчального середовища. ІОС є не лише технічним ресурсом, а й джерелом розвитку різних видів навчальної та майбутньої професійної діяльності. Оскільки нині випускникам педагогічних коледжів потрібно буде не стільки працювати в ІОС школи, скільки брати участь у його формуванні, вони мають чітко уявляти собі завдання інформатизації школи і перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

На основі аналізу педагогічної літератури ми дійшли висновку, що розвивальний потенціал ІОС педагогічного коледжу забезпечує: надання студентам можливостей персоналізації навчання за індивідуальною програмою, що враховує їхні пізнавальні здібності, мотивацію й особисті переваги; оптимізацію навчання через упровадження інноваційних методів і засобів у освітній процес; реалізацію принципів навчання у процесі навчально-пізнавальної діяльності на основі мотивації, актуалізації мети діяльності та її планування, оцінювання рівня засвоєння діяльності та пізнавальної самостійності; впровадження засобів реалізації рефлексії, що спонукають студентів до самостійного формування сукупності компетентностей; дотримання принципів і закономірностей педагогіки.

Визначено, що актуальність дослідження змісту та проектування форм організації самостійної роботи студентів у системі педагогічної освіти пов'язана зі збільшеними вимогами до професійних якостей, якими повинні самостійно опанувати майбутні вчителі початкової школи за час навчання в педагогічному коледжі. Одним із пріоритетних напрямів ресурсного забезпечення самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи є забезпечення доступу та вільної навігації інформаційними ресурсами мережі Інтернет. Проблема ресурсного забезпечення реалізації освітніх стандартів педагогічної підготовки нині привертає увагу значної кількості науковців, учені визначають це поняття як сукупність умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей майбутніх педагогів.

Рис. 1. Модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах

У дослідженнях Л. Анциферової, Л. Григоренко, Д. Дваєр, К. Йокан, І. Зимньої, Є. Співаковської-Вандерберг, Е. Фішер та ін. особливе місце приділяється організації самостійної роботи студентів засобом ІКТ виходячи з розуміння її значущості у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців.

На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку веб-технологій, визначено що впровадження електронних навчально-методичних комплексів, блогів, персональних веб-сторінок і веб-квестів (інтерактивні проекти з елементами рольової гри, що навчають добирати і структурувати інформацію відповідно до поставленого завдання, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених ролей командами або окремими учасниками квесту), значно розширює можливості застосування активних методів ресурсного супроводу самостійної роботи і дозволяє: розвивати вміння та навички інформаційної діяльності; підвищувати мотивацію студентів до вивчення дисциплін, з одного боку, і до використання веб-технологій у навчальній і майбутній професійній діяльності, з іншого; одержувати досвід самостійної професійної діяльності; формувати навички усвідомленого систематичного використання веб-технологій, а також мультимедійних і традиційних засобів навчання.

Оволодіння методикою формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами веб-технологій потребує ретельної підготовки з боку педагогічних працівників, планової роботи впродовж тривалого часу. Проведене анкетування викладачів коледжів показало, що їхнє розуміння якості освіти зводиться, переважно, до результату (знанієвої сторони підготовки майбутніх учителів початкової школи), недостатня увага приділяється педагогічному процесу. На нашу думку, не зважаючи на сучасні тенденції розвитку системи освіти викладачі педагогічних коледжів розв'язують завдання формування професійної компетентності на репродуктивному рівні та недостатньо застосовують процесуальні засоби (до яких ми відносимо веб-технології) підвищення якості освіти.

З метою вирішення цих проблем у процесі дослідження нами було розроблено й апробовано змішаний курс (blended course) для викладачів педагогічних коледжів «Розроблення та застосування веб-технологій в освітньому процесі педагогічних коледжів», що проходив у три взаємозв'язаних етапи. На першому, дистанційному етапі учасники самостійно ознайолювалися з мультимедійними лекціями, проходили анкетування та тестування. На другому етапі викладачі навчалися стаціонарно; на лекції та семінарі-тренінгу вивчали особливості розроблення електронних освітніх ресурсів, веб-квестів, блог-квестів, наповнення та використання ІОС педагогічного коледжу тощо. На заключному, дистанційному етапі учасники вивчали електронні навчальні курси, склали підсумкове тестування та відповідали на запитання анкети, а також презентували власні веб-проекти.

Окреслено основні напрями методичного забезпечення формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій: залучення викладачів коледжів до активного використання веб-технологій в освітньому процесі педагогічних коледжів; насичення банку даних, баз даних, баз знань; створення електронних навчально-методичних комплексів; розвиток віртуальних освітніх спільнот; розвиток і наповнення ІОС; упровадження моніторингу якості освітнього процесу; розроблення активних та інтерактивних

навчальних і контролювальних методик; сприяння підвищенню кваліфікації викладачів педагогічних коледжів у галузі застосування засобів веб-технологій із метою формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи; дотримання академічної доброчесності, закону України про «Про авторське право і суміжні права».

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах»** – розкрито методику організації та проведення педагогічного експерименту; здійснено узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи.

Дослідно-експериментальна робота з вивчення ефективності сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах на основі визначених педагогічних умов проводилася на базі Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу, Барського гуманітарно-педагогічного коледжу, Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т. Г. Шевченка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти». Дослідження проводилося в чотири взаємопов'язаних етапи – з 2007 до 2016 р.: 1-й етап *підготовчий* (2007–2010 рр.); 2-й етап *констатувальний* (2011–2012 рр.); 3-й етап *формувальний* (2013–2015 рр.); 4-й етап *узагальнювальний* (2015–2016 рр.). У дослідженні взяли участь 440 студентів, 127 викладачів педагогічних коледжів і ВНЗ, а також 33 керівники шкіл м. Вінниці та Вінницького району.

Дослідження сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного та проектувально-технологічного компонентів на констатувальному етапі показало, що мотивація до формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи насамперед викликана внутрішніми причинами і визначається бажанням відчувати радість від успішної діяльності та її високої результативності; якість навчання складала лише 62 %, 38 % випускників мали задовільні оцінки, середній бал становив – 3,7; аналіз сформованості мотиваційного чинника, когнітивного, морально-вольового, гностичного, організаційного компонентів, здатності до самоуправління в педагогічній діяльності та комунікативних здібностей показав, що лише 10 % респондентів мали високий і 32 % – середній рівень готовності до саморозвитку. Результати анкетування, бесід, інтерв'ю викладачів коледжів і ВНЗ, керівників шкіл, засвідчили недостатній рівень сформованості професійної компетентності в майбутніх учителів початкової школи, певні розбіжності між якістю професійної підготовки майбутніх випускників педагогічних коледжів і вимогами суспільства та МОН України. Це спонукало нас зробити висновок про необхідність внесення змін у підготовку вчителів початкових класів.

На формувальному етапі проведено розподіл студентів на експериментальні (ЕГ – 108 студентів) й контрольні (КГ – 109 студентів) групи. Статистична перевірка даних вхідного контролю з використанням t-критерію Стьюдента (для незалежних змінних) довела, що КГ і ЕГ є однорідними. Діагностика проводилася зі студентами, які навчаються на 4 курсі на початку (вересень-жовтень 2014 р.) та наприкінці (травень-червень 2015 р.) формувального етапу експерименту.

Діагностика сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту здійснювалася з використанням низки методик. Аналіз даних вивчення мотиваційної сфери (Н. Бакшаєва та А. Вербицький), показав, що зросла мотивація до навчальної діяльності (в ЕГ із 4 до 4,7 б., у КГ із 4,1 до 4,5 б.), пізнавальної діяльності (в ЕГ із 3,7 до 4,8 б., у КГ із 3,9 до 4,6 б.) професійної діяльності (в ЕГ із 3,5 до 4,6 б., у КГ із 3,6 до 4,59 б.). Розгляд результатів діагностики навчальної мотивації (А. Реан, В. Якунін у ред. Н. Бадмаєвої) підтвердив, що у студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ після експерименту зросло середнє значення комунікативних мотивів (у ЕГ на 0,9 б., у КГ на 0,6 б.), мотивів престижу (в ЕГ на 0,8 б., у КГ на 0,6 б.), професійних мотивів (у ЕГ на 0,8 б., у КГ на 0,6 б.) та зменшилося середнє значення мотивів уникнення на 0,4 б. в ЕГ порівняно з 0,3 б. у КГ. Аналіз середніх значень результатів визначення мотивації майбутніх учителів початкової школи до використання веб-технологій, засвідчив, що наприкінці експерименту зросла внутрішня мотивація до використання веб-технологій у ЕГ до середнього рівня (15,24 б.) порівняно із студентами КГ, які займалися за традиційними методиками, та на завершення експерименту показали дещо нижчий рівень (12,54 б.) сформованості внутрішньої мотивації.

Діагностика рівня сформованості когнітивно-діяльнісного компоненту передбачала визначення рівня професійних знань теоретичного та практичного характеру з дисциплін «Теорія та методика виховання», «Педагогічна майстерність», «Основи психодіагностики», «Основи педагогічних досліджень», «Методики навчання». Аналіз експериментальних даних показав, що за незначної різниці між результатами вхідного контролю студенти ЕГ показали істотно більший приріст, наприклад у ЕГ зросла кількість студентів із високим рівнем знань (із 9,26% до 17,59%), середнім рівнем знань (із 47,22% до 67,59%), і відповідно, зменшилась кількість із низьким рівнем на 28,7% (у КГ лише на 7,34%) (рис. 2).

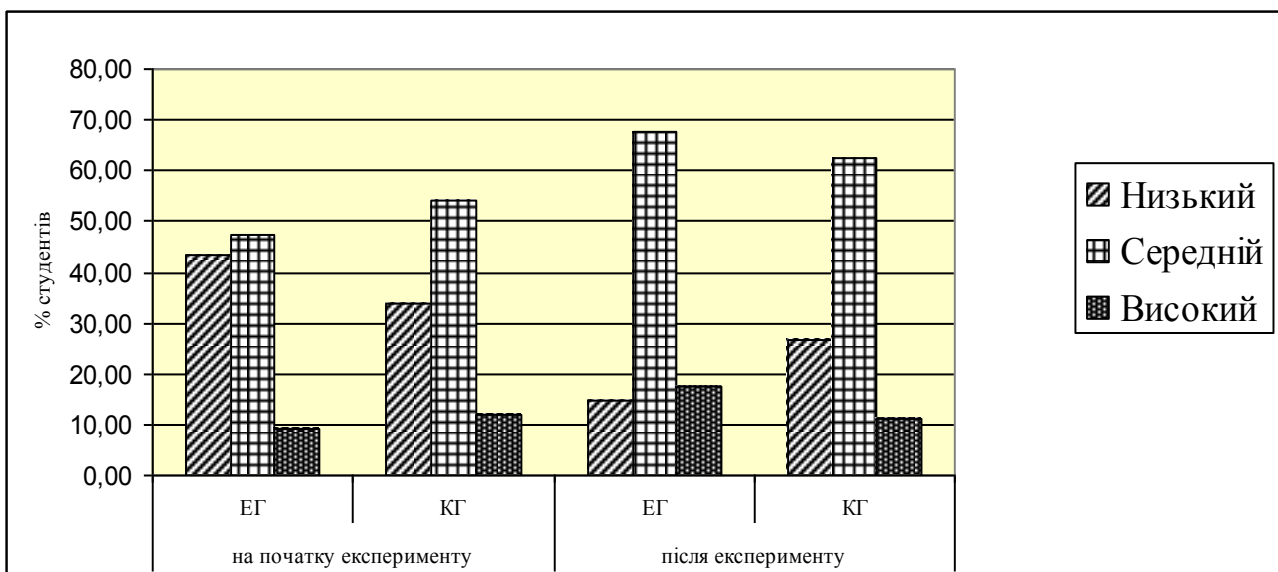

Рис. 2. Динаміка рівня знань вхідного та підсумкового контролю у КГ і ЕГ на початку та після експерименту

Дослідження достовірності одержаних результатів проводилося за допомогою t-критерію Стьюдента для залежних вибірок, до яких належать результати ЕГ на

початку та після експерименту. Статистична перевірка підтвердила, що для $df = 108$, $t_{\text{експ}} = 2,68$, знаходиться між $p < 0,01$ (2,621) і $p < 0,001$ (3,381), рівень значимості менше 1%. Отже, можемо стверджувати, що під впливом використання обґрунтованих педагогічних умов майбутні учителі початкової освіти набувають вищого рівня професійної компетентності.

Дослідження сформованості проектувально-технологічного компоненту, здійснювалося на основі модифікованої діагностичної карти педагогічного оцінювання та самооцінювання готовності до саморозвитку (високий рівень зріс в ЕГ на 8,3 %, у КГ – на 3,3 %; середній – в ЕГ на 18,5 %, у КГ – на 11,0 %); методики діагностики рівня розвитку рефлексивності А. Карпова (високий рівень зріс на 11,5 % в ЕГ і на 6,2 % – у КГ; середній – в ЕГ на 15%, у КГ на 9,5 %); анкети самоаналізу та самовизначення (за С. Вершловським) адаптованої автором (результати анкетування показали значне зменшення низького рівня самоаналізу і самовизначення і в КГ (на 15 %) і в ЕГ (на 19,5 %) і зростання високого рівня – в КГ на 13,5 %, в ЕГ на 18,3 %; опитувальника САМОАЛ (А. Лазукін) (65,7 % студентів ЕГ показали високий рівень самоактуалізації (КГ – 50,5 %); 30,6 % – середній рівень (КГ – 44%); 3,7 % – низький рівень самоактуалізації (КГ – 5,5%)).

Дослідно-експериментальна робота довела, що використання веб-технологій у педагогічних коледжах із метою формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи на основі розроблених педагогічних умов, найбільше вплинуло на мотивацію до використання веб-технологій; розвиток професійних, комунікативних мотивів, мотивів престижу; усвідомлення та розвиток потреб у співпраці з використанням веб-технологій; відповідальність за результати професійної діяльності; інтерес до формування професійної компетентності; проведення досліджень засобами веб-технологій; сформованість умінь визначати педагогічно доцільні засоби веб-технологій, аналізувати й оцінювати наявні, розробляти та застосувати їх у майбутній педагогічній діяльності.

На узагальнювальному етапі систематизовано й опрацьовано експериментальні дані методами математичної статистики, підсумовано одержані результати, сформульовано висновки до розділів і загальні висновки, визначено перспективи подальших досліджень, видано методичні рекомендації та здійснене літературне оформлення результатів дисертаційного дослідження в кандидатську дисертацію.

Отже, мета досягнута, завдання розв'язані, гіпотеза підтверджена.

У **загальних висновках** викладено основні результати теоретичного й емпіричного дослідження.

1. На основі аналізу основних наукових ідей, теорій і підходів до вивчення проблеми визначено, що формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах – це неперервний процес поетапного включення студентів у навчальну та професійно-педагогічну діяльність з урахуванням взаємозв'язку системного, особистісного, діяльнісного, компетенційного, контекстного, міждисциплінарного та рефлексивного підходів.

Поняття «професійна компетентність» має складний, ємнісний зміст, що інтегрує професійні, соціально-педагогічні, соціально-психологічні, правові та інші складові. В нашому дослідженні професійна компетентність учителя початкових

класів – це стрижнева характеристика теоретичної та практичної підготовленості фахівця до педагогічної діяльності, представлена сукупністю ключових (комунікативна, інформаційно-комунікаційна), базових професійних (психолого-педагогічна, рефлексивна) і спеціальних (методична, предметна, дидактична) компетентностей. Усі названі складові тісно взаємодіють, утворюючи складну структуру, що формує професійну компетентність учителя початкових класів.

Вивчення сучасного стану досліджуваної проблеми виявило, що впровадження нових стандартів початкової освіти потребує не лише перегляду й удосконалення змісту загальної освіти відповідно до нових соціальних завдань, а й активізації методів організації освітнього процесу в педагогічних коледжах. Важливого значення з огляду на це набуває питання використання в освітньому процесі веб-технологій. Проведений аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних вчених довів, що застосування веб-технологій для розв'язання навчальних завдань, формування вчителя з критичним і творчим мисленням, здатного ефективно функціонувати в мінливих умовах професійної діяльності, є невід'ємним компонентом сучасної освіти.

2. Доведено, що результатом підготовки майбутніх учителів початкової школи у педагогічних коледжах із використанням веб-технологій є сформована професійна компетентність, що об'єднує мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний і проектувально-технологічний компоненти, що відображають їхню готовність і здатність ефективно здійснювати професійно-педагогічну діяльність у процесі вирішення організаційно-професійних завдань початкової загальної освіти. На основі вивчення системи оцінювання професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах, а також, урахувавши визначення та компонентний склад професійної компетентності, нами визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, проектувальний), показники і схарактеризовано рівні (високий, середній, достатній) оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами веб-технологій.

3. Зміни, що відбуваються в початковій школі у зв'язку з її модернізацією, зумовлені оновленням соціального замовлення до початкової загальної освіти, що підвищує вимоги до професійної діяльності вчителів початкових класів та їхньої професійної компетентності. Це потребує обґрунтування та реалізації педагогічних умов, що забезпечують формування складових професійної компетентності майбутніх учителів у педагогічних коледжах, а саме: актуалізація розвивального потенціалу інформаційного освітнього середовища педагогічного коледжу; активізація ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи засобами веб-квестів; оволодіння викладачами педагогічних коледжів особливостями методики використання веб-технологій в освітньому процесі).

Розроблено модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах, що складається з чотирьох блоків: цільового, теоретико-методологічного, організаційно-технологічного, діагностично-результативного та містить взаємопов'язані елементи: мету, завдання, підходи, принципи, педагогічні умови, компоненти/критерії, показники, рівні та результат. Визначено функції та зміст

кожного із зазначених блоків та елементів моделі. Розроблена модель забезпечує узгодження традиційних і сучасних педагогічних технологій, спрямованих на особистісний і професійний розвиток майбутніх учителів початкової школи; стимулювання студентів до постійного самовдосконалення шляхом підвищення мотивації; потреби в самореалізації, цілеспрямованому формуванні складових професійної компетентності; розвитку професійно значущих особистісних якостей.

4. Експериментально перевірено, що впровадження педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах сприяє: активізації освітнього процесу, оскільки поряд з аудиторною роботою значне місце відводиться самостійній роботі студентів; формуванню навичок самоосвіти, активізації рефлексивної позиції, професійного інтересу та розвитку педагогічних здібностей; зростанню мотивації, прагненню студентів засвоїти навчальний матеріал і реалізувати свої знання; опануванню студентами новими веб-технологіями і методикою їх застосування в подальшій професійній діяльності; формуванню у майбутніх учителів, в умовах наявності альтернативних підручників і технологій навчання, умінь аналізувати авторські програми, електронні підручники і навчальні посібники, засоби веб-технологій, обґрунтовано вибирати з них ті, що відповідають особистим педагогічним особливостям вчителя, рівню його професійної компетентності.

Порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів експерименту, засвідчив, що за всіма компонентами професійної компетентності мали місце суттєві зміни, а саме, що студенти, які навчалися за розробленою нами методикою одержали більш високі результати, мають вищий рівень професійної компетентності та, відповідно, краще підготовлені до виконання професійних обов'язків у початковій школі. Підтвердженням ефективності викладених інновацій вважаємо результати анкетування студентів і викладачів педагогічних коледжів, яке засвідчило, що впровадження педагогічних умов і моделі активізувало студентів, спонукало їх разом із викладачами розробляти елементи веб-технологій. Змінилась також роль викладачів педагогічних коледжів, основним завданням яких є управління процесом навчання та розвитку через співробітництво та взаємодію, творчий пошук ефективних рішень професійно орієнтованих завдань і ситуацій засобами веб-технологій.

На підставі аналізу кількісних і якісних результатів дослідно-експериментальної можна зробити висновок про те, що вихідна методологія є правильною, мета дослідження досягнута, поставлені завдання розв'язані, висунута гіпотеза одержала емпіричне підтвердження. За результатами досліджень розроблено та впроваджено в освітній процес педагогічних коледжів методику застосування веб-технологій; дидактичні матеріали і методичні рекомендації, що можуть використовуватися під час упровадження веб-технологій в освітній процес педагогічних ВНЗ для підвищення ефективності та якості освіти.

Дисертаційне дослідження, звісно, не претендує на вичерпне вирішення всіх аспектів досліджуваної проблеми. Одержані результати свідчать про необхідність подальшого поглибленого теоретичного та практичного вивчення перспектив розроблення та застосування веб-технологій із метою забезпечення високого рівня

професійної підготовки майбутніх учителів. Опрацювання та вдосконалення потребують: питання створення й упровадження електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища відкритої освіти; координація роботи викладачів професійно орієнтованих дисциплін, інформаційних технологій і методистів щодо розроблення комплексних інтегрованих методик підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування веб-технологій у професійній діяльності; уточнення критеріїв ефективності веб-технологій і способів оцінювання готовності вчителів до професійної діяльності. Уважаємо також доцільним подальше розроблення науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів з урахуванням перспективних напрямів розвитку веб-технологій.

Основні результати дослідження викладені в таких публікаціях автора:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Галелюка І. Б. Виртуальная лаборатория автоматизированного проектирования как средство дистанционного обучения / Галелюка І. Б., **Крыжановский А. И.**, Романов В. А. // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка : зб. наук. пр. — Луганськ, 2007. — № 21 (137). — С. 33–38.

2. Меняйленко А. С. Интерфейс для фрагмента виртуальной лаборатории автоматизированного проектирования техпроцесса дистанционного обучения / Меняйленко А. С., **Крыжановский А. И.**, Романов В. А., Тихонов Ю. Л., Скачко В. В., Хмель А. В. // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : зб. наук. пр. — Луганськ, 2008. — № 12 (130). — Ч. 2. — С. 83–88.

3. Крижановський А. І. Веб-технології як чинник інноваційного процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи / Крижановський А. І. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) та ін. — Київ–Вінниця : ТОВ «Планер», 2015. — Вип. 43. — С. 348–354.

4. Крижановський А. І. Забезпечення самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи ресурсами Інтернету / А. І. Крижановський // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Тovaжнянського, О. Г. Романовського. — Харків : НТУ «ХП», 2015. — Вип. 42(46). — С. 297–306.

5. Крыжановський А. И. Опыт разработки электронного курса в системе Moodle / Крыжановський А. И. // Перспективы развития информационных технологий : сборник материалов научн. работ / под общ. ред. С. С. Чернова. — Новосибирск : Изд-во ЦРНС, 2015. — С. 98–105.

6. Крижановський А. Компоненти і показники сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи / А. Крижановський // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2016. — № 2. — С. 76–84.

7. Крижановський А. І. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах на засадах компетентнісного підходу / Крижановський А. І. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук.

пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) та ін. — Київ–Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. — Вип. 45. — С. 102–106.

8. Крижановський А. І. Підготовка викладачів педагогічних коледжів до застосування веб-технологій в освітньому процесі / Крижановський А. І. // *Pedagogika. Nowoczesne badania podstawowe i stosowane : zbiór artykułów naukowych.* — Warszawa : Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. — S. 139–146.

9. Крижановський А. І. Модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах / Крижановський А. І. // *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) та ін. — Київ–Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. — Вип. 46. — С. 81–85.*

10. Крыжановский А. И. Особенности формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах / Крыжановский А. И. // *Подготовка учителя начальных классов: проблемы и перспективы : сб. научн. работ / редкол. : Н. В. Жданович, О. В. Азарко, В. Г. Игнатович и др. — Мн : БГПУ, 2016. — Вип. IV. — С. 58–60.*

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Крижановський А. І. Формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в інформаційному освітньому середовищі педагогічного коледжу / Крижановський А. І. // *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. / за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало. — Львів : ЛДУ БЖД, 2015. — Ч. 2. — С. 23–27.*

12. Крижановський А. І. Аналіз особливостей технологічного підходу до підготовки майбутніх учителів початкової школи / Крижановський А. І. // *Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень : зб. наук. пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) та ін. — Вінниця : ТОВ «Планер», 2014. — Вип. №3(6). — С. 262–265.*

13. Крижановський А. І. Забезпечення ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи засобами веб-квестів [Електронний ресурс] / Крижановський А. І. // *Матеріали наукової конференції Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. — Режим доступу : http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=10.*

14. Крижановський А. І. Методика формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах : рекомендації для викладачів педагогічних коледжів / А. І. Крижановський. — Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. — 100 с.

15. Галелюка И. Б. Виртуальная лаборатория автоматизированного проектирования – средство дистанционного обучения / Галелюка И. Б., **Крыжановский А. И.**, Романов В. А. // *Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі : зб. матер. конф. — Луганськ, 2007. — С. 20–21.*

16. Крыжановский А. И. Moodle в системе электронного обучения e-learning / Крыжановский А. И. // *Проблеми інформатики та комп'ютерної техніки : зб. матер. конф. — Чернівці : Вид. дім «РОДОВІД», 2015. — С. 175–177.*

АНОТАЦІЇ

Крижановський А. І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Львів, 2017.

У дисертації проаналізовано психолого-педагогічні аспекти проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи й особливості застосування веб-технологій у педагогічних коледжах.

Визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови (актуалізація розвивального потенціалу інформаційного освітнього середовища педагогічного коледжу; активізація ресурсного супроводу самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи засобами веб-квестів; оволодіння викладачами педагогічних коледжів особливостями методики використання веб-технологій в освітньому процесі) та модель формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах. Уточнено компоненти, критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

За результатами досліджень розроблено та впроваджено в освітній процес педагогічних коледжів дидактичні матеріали та методичні рекомендації, що можуть використовуватися під час упровадження веб-технологій в освітній процес педагогічних ВНЗ для підвищення ефективності та якості освіти.

Ключові слова: учителі початкової школи, професійна компетентність, веб-технології, веб-квести, педагогічні коледжі.

Крыжановский А. И. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы с использованием веб-технологий в педагогических колледжах. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, Государственная служба Украины по чрезвычайным ситуациям, Львов, 2017.

В диссертации проанализированы психолого-педагогические аспекты проблемы формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы и особенности применения веб-технологий в педагогических колледжах.

На основе анализа основных научных идей, теорий и подходов к изучению проблемы определено, что формирование профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах это непрерывный процесс поэтапного включения студентов в профессионально-педагогическую деятельность на основе взаимосвязи системного, личностного, деятельностного, компетентностного, контекстного, междисциплинарного и рефлексивного подходов.

Установлено, что педагогическим основам формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах уделяется недостаточно внимания. Это во многом связано с тем, что понятие «профессиональная компетентность» включает в себя сложное содержание, которое интегрирует профессиональные, социально-педагогические, социально-психологические, правовые и другие составляющие. В нашем исследовании профессиональная компетентность учителя начальных классов – это основная характеристика теоретической и практической подготовленности специалиста к осуществлению педагогической деятельности, которая представлена совокупностью ключевых, базовых профессиональных и специальных компетенций. Все названные составляющие тесно переплетаются, образуя сложную структуру, которая формирует профессиональную компетентность учителя начальных классов.

Доказано, что результатом подготовки будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах с использованием веб-технологий является сформированная профессиональная компетентность как интегрированное образование, которое объединяет мотивационно-ценностный, когнитивно-деятельностный и проектировочно-технологический компоненты, отражающие их готовность и способность эффективно осуществлять профессионально педагогическую деятельность в ходе решения организационно-профессиональных задач в условиях начального общего образования. На основе изучения системы оценки профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах, а также учитывая определение и компонентный состав профессиональной компетентности, нами определены критерии (мотивационный, когнитивный, проектировочный), показатели и охарактеризованы уровни (высокий, средний, достаточный) оценки сформированности профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы средствами веб-технологий.

Обосновано, что изменения, которые происходят в начальной школе в связи с ее модернизацией, обусловлены новым социальным заказом, к начальному образованию; соответственно, что повышает требования к профессиональной деятельности учителей начальных классов и к их профессиональной компетентности. Эти изменения требуют внедрения педагогических условий, обеспечивающих формирование составляющих профессиональной компетентности будущих учителей в педагогических колледжах, а именно: актуализация развивающего потенциала информационной образовательной среды педагогического колледжа, активизация ресурсного сопровождения самостоятельной работы будущих учителей начальной школы средствами веб-квестов; овладение преподавателями педагогических колледжей методикой использования веб-технологий в образовательном процессе.

Разработана модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы с использованием веб-технологий в педагогических колледжах, состоящая из четырех блоков: целевого, теоретико-методологического, организационно-технологического и диагностико-результативного, которая содержит взаимосвязанные элементы: цель, задачи, подходы, принципы, педагогические условия, компоненты / критерии, показатели, уровни и результат. Определены функции и содержание каждого из указанных блоков и элементов модели. Модель обеспечивает интеграцию традиционных и современных

образовательных технологий, направленных на личностный и профессиональный рост будущих учителей начальной школы; стимулирование студентов к постоянному самосовершенствованию путем повышения мотивации; потребности в самореализации, целенаправленном формировании составляющих профессиональной компетентности; развития профессионально значимых личностных качеств. Эффективность разработанной модели и педагогических условий проверены в процессе педагогического эксперимента.

Экспериментально проверено, что внедрение педагогических условий формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы с использованием веб-технологий в педагогических колледжах способствует: активизации образовательного процесса; формированию навыков самообразования, активизации рефлексивной позиции, профессионального интереса и развития педагогических способностей; росту мотивации, стремлению студентов усвоить учебный материал и реализовать свои знания, овладению студентами новыми веб-технологиями и методикой их применения в дальнейшей профессиональной деятельности.

По результатам исследований разработаны и внедрены в образовательный процесс педагогических колледжей дидактические материалы и методические рекомендации, которые могут использоваться при внедрении веб-технологий в образовательный процесс педагогических вузов для повышения эффективности и качества образования.

Ключевые слова: учителя начальной школы, профессиональная компетентность, веб-технологии, веб-квесты, педагогические колледжи.

Kryzhanovsky A. I. Formation of professional competence of primary school teachers using web-technologies in pedagogical colleges. – Manuscript.

The thesis for the obtaining of scientific degree of Candidate of Pedagogical Science, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Lviv State University of Life Safety, The State Emergency Service of Ukraine, Lviv, 2017.

The thesis provides the analysis of the psychological and pedagogical aspects of formation of professional competence of primary school teachers and features of using of web technologies in pedagogical colleges.

The pedagogical conditions are outlined, theoretically substantiated and experimentally tested in the paper (actualization of developmental potential of the information in educational environment of pedagogical college; intensification of resource support of independent work of primary school teachers by means of web quests, obtaining of the using web technologies methodology in education of the teachers in pedagogical collage). The model of professional competence of primary school teachers using web technologies in pedagogical colleges is defined. The components, criteria, indicators and level of professional competence of primary school teachers were specified.

According to the researches teaching materials and guidelines are developed and implemented in the educational process of pedagogical colleges. They can be used while implementing web technologies in the educational process of pedagogical higher institutions to improve the effectiveness and quality of education.

Keywords: primary school teachers, professional competence, web technologies, web quests, pedagogical colleges.